

Сова Олена Юріївна,

к.е.н.

Університет економіки та права «КРОК»,

м. Київ

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ У РИНКОВИХ УМОВАХ

Функціонування вітчизняних підприємств у сучасних умовах економічного розвитку має ґрунтуватися на ефективних управлінських рішеннях щодо формування прибутку. Автором розглянуто методіку формування прибутку підприємств, наведено завдання управління прибутком для забезпечення ефективної господарської діяльності.

Ключові слова: підприємство, прибуток, прибуткова діяльність, фінансовий стан, формування прибутку, управління прибутком підприємства.

The functioning of domestic enterprises in the current conditions of economic development should be based on effective managerial decisions regarding profit generation. The author considers the methodology of formation of profits of enterprises, the problem of managing profits for ensuring efficient economic activity is presented.

Key words: enterprise, profit, profitable activity, financial condition, formation of the profit, management of profit of the enterprise.

Прибуток є основним узагальнюючим показником фінансових результатів і господарської діяльності будь-якого підприємства, також основним фінансовим джерелом його розвитку. Враховуючи, що прибуток – це не лише фінансовий результат діяльності господарюючого суб'єкта, а й критерій дохідності господарської діяльності підприємства, його розмір у грошовому виразі є важливим абсолютним вимірником дохідності діяльності підприємства. Крім того, використовуються відносні показники прибутковості (рентабельності).

Управління прибутком підприємства можна трактувати як систему функцій, методів, інструментів, важелів, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням прибутку, що застосовуються з метою досягнення

тактичних (забезпечення прийняттого рівня рентабельності діяльності) і стратегічних цілей підприємства (зростання його вартості). [1].

У процесі управління прибутком доцільно вирішити такі завдання [2, с. 300-301]:

а) оптимізувати обсяг прибутку, який відповідає ресурсному потенціалу підприємства й ринковій кон'юнктурі;

б) досягти максимально можливої відповідності між обсягом сформованого прибутку й допустимим рівнем ризику;

в) забезпечити високу якість сформованого прибутку, тобто резерви його зростання повинні бути реалізовані за рахунок операційної діяльності та реального інвестування чистого прибутку, що створює базу для подальшого розвитку підприємства;

г) сформувані за рахунок прибутку обсяг фінансових ресурсів, достатній для розвитку підприємства в майбутньому;

д) розробити ефективні програми участі персоналу в прибутках підприємства, щоб зблизити інтереси власників і найманих працівників;

е) створити умови для збільшення ринкової вартості підприємства, яка визначається рівнем капіталізації прибутку.

Існують два основні методичні підходи до формування обсягу операційного прибутку підприємства. Згідно з першим, основу формування прибутку становить плановий обсяг виробництва і реалізації продукції з урахуванням ресурсних можливостей підприємства та місткості відповідного ринку, на якому вона має продаватись (цей метод планування прибутку визначається як «ресурсний») [3, с. 132].

У межах ресурсного підходу до планування прибутку виділяють три варіанти розрахунку планового обсягу операційного прибутку. Це метод прямого розрахунку, аналітичний метод та метод розрахунку прибутку на основі показника витрат на 1 грошову одиницю продукції.

Згідно з другим підходом, основу формування прибутку становить планова потреба у фінансуванні за рахунок цього джерела основних напрямів

стратегічного розвитку підприємства у передбачуваному періоді (цей метод планування прибутку визначається як «цільовий»). Але цей метод планування може бути використаний за умови, що вся вироблена підприємством товарна продукція може бути повністю реалізована (тобто ринкових обмежень щодо попиту на неї немає), а рівень цін продажу дає змогу забезпечити рентабельну операційну діяльність.

На жаль, сучасний стан економічної діяльності більшості виробничих підприємств не дає їм змоги максимізувати обсяг виробництва і реалізації продукції як за ринковими обмеженнями (низьким рівнем попиту), так і за рівнем собівартості (який не дає можливості встановлювати сприятливі для покупців ціни і нарощувати її збут) [4, с. 375].

Основна вимога максимізації прибутку полягає у прибутковості кожної одиниці випуску, а виробництво додаткової продукції збільшує обсяг на величину граничних витрат, але одночасно підвищується і загальний дохід – на величину граничного доходу. Якщо граничний дохід більше граничних витрат, прибуток підприємства підвищується, але гранична максимізація ще не досягнута і підприємство має можливість збільшувати обсяг виробництва. Як тільки граничні витрати будуть перевищувати граничний дохід, зростання узагальненого прибутку сповільнюється, а збільшення випуску продукції стає збитковим. Таким чином, величина прибутку досягає максимуму за такого обсягу випуску продукції, при якому граничний дохід дорівнює граничним витратам [5, с. 375].

В процесі формування прибутку підприємства важливе місце займають методи управління, під якими розуміють способи виконання функцій управління. Методи управління в теоретичному аспекті є способами і прийомами впливу керуючої системи на керовану на різних рівнях і ланках управління (підприємство, підрозділ, служба тощо), а в прикладному аспекті — сукупністю способів і прийомів для досягнення місії організації та її цілей.

Послідовність формування чистого прибутку підприємства наведено на рис. 1.

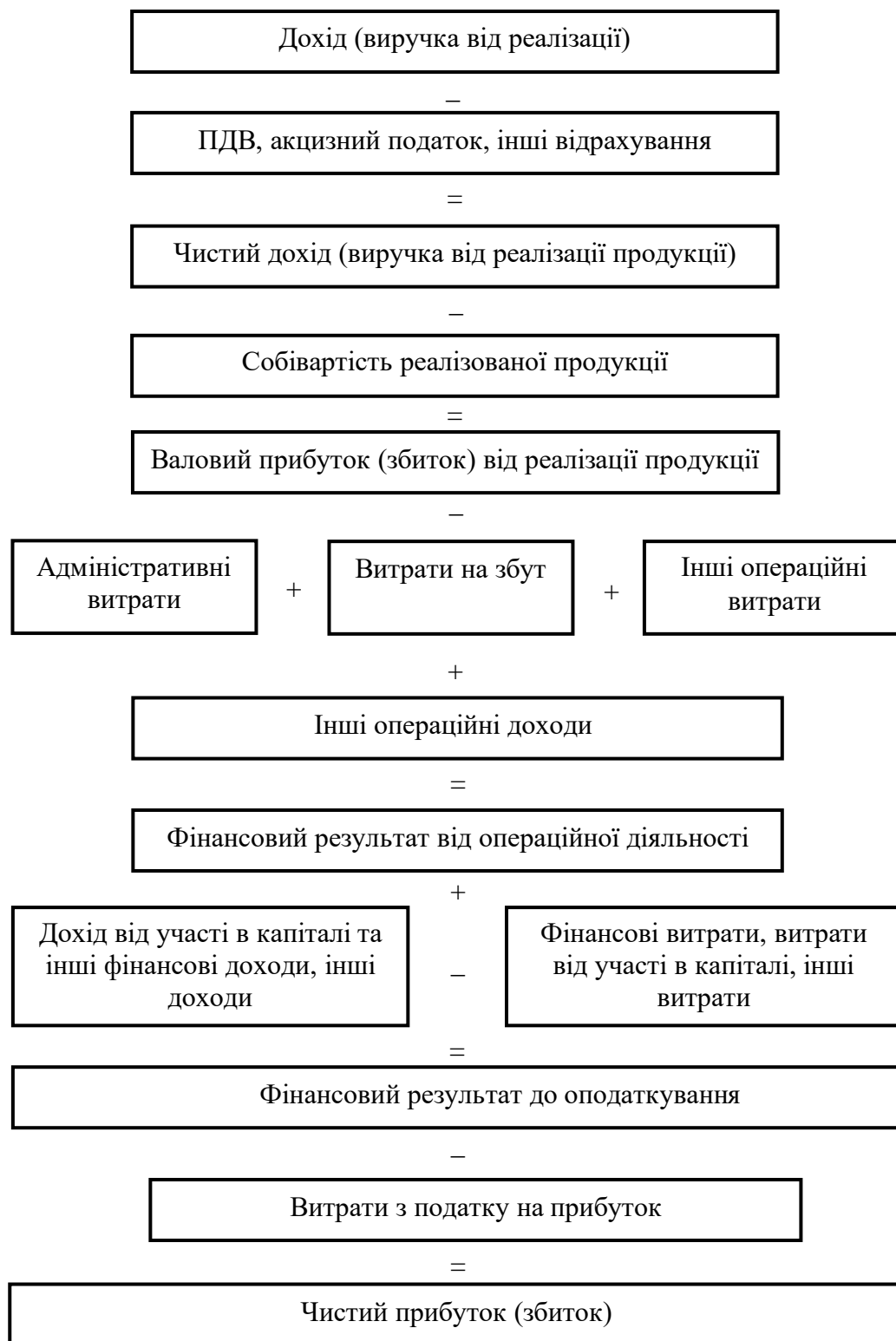

Рис. 1. Схема формування чистого прибутку (збитку) на підприємстві
[складено автором на основі 6]

Отже, основними завданнями управління формуванням прибутку підприємства є: забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується, і

який відповідає ресурсному потенціалу суб'єкта господарювання; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку та рівнем ризику; підтримка конкурентоспроможності у довгостроковому періоді; забезпечення ліквідності підприємства та його платоспроможності; підтримка інвестиційної привабливості постійного збільшення ринкової вартості підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Паутова Т. О. Теоретичні аспекти формування прибутку підприємств в Україні [Електронний ресурс] / Т. О. Паутова, А. І. Неділько // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_1_47
2. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним / С. Є. Николишин // Молодий вчений. – 2017. – № 2 (42). – С. 299-303.
3. Галушка О. Р. Особливості формування прибутку підприємства / О. Р. Галушка // Управління розвитком. – 2013. – № 14. – С. 131-134.
4. Жадько К. С. Теоретико-методичні підходи до формування прибутку підприємства і шляхів його збільшення / К. С. Жадько, В. С. Котенко // Молодий вчений. – 2016. – № 10. – С. 373-376.
5. Бабич М. С. Максимізація прибутку підприємства та його роль у процесі відтворення / М. С. Бабич // Вісник Хмельницького національного університету. – 2017. – № 2, Том 1. – С. 22-25.
6. Осадча О. О. Вплив елементів методики бухгалтерського обліку на результативність аналізу формування та використання прибутку / О. О. Осадча // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Економіка. – 2013. – Вип. 22. – С. 115-118.